

12 HÅLLBAR KONSUMTION OCH PRODUKTION

EN GUIDE I
HÅLLBARHET

GUIDE I HÅLLBAR KONSUMTION OCH PRODUKTION

I din hand håller du en guide i hållbar konsumtion och produktion för Svenska Röda Korsets Second Hand butiker. Materialet består av tre delar:

1.

En introduktion till hållbar konsumtion och produktion

2.

Produktgrupper som berör oss

3.

Engagemang för hållbarhet, re-make och återbruk

I den första delen får du lär dig vad som menas med hållbar konsumtion och produktion. Var kommer begreppet hållbar utveckling ifrån och vad är de globala målen för hållbar utveckling? Vi tar också en titt på ”slit-och-släng-samhället” och vilken påverkan olika material och produkter har på människor och vår jord.

I den andra delen går vi igenom återvinning och hur du källsorterar. Vi tittar även på några av de vanligaste produkterna som skänks till Röda Korset. Vad kan säljas och inte säljas? Vilka lagar och krav finns det? Vi går även igenom Röda Korsets textilåtervinning.

I den sista delen så använder vi vår kreativitet och låter oss inspireras av aktiviteter för hållbar utveckling. Vi lär oss hur gamla produkter kan få nytt liv! Vad kan vi exempelvis göra av gamla textilier? Vad betyder begreppen som exempelvis remake?

Materialet riktar sig till dig som är anställd, praktikant eller frivillig i någon av Svenska Röda Korset Second Hand butiker. Att Svenska Röda Korset ägnar sig åt hållbar konsumtion och produktion är inget nytt. Affärsidén var hållbar per definition när för vår första butik öppnade 1986. Dock har nog behovet och intresset aldrig varit större än nu när Sverige ställer om till ett hållbart samhälle. Syftet med materialet är ökad kunskap, engagemang och inspiration till levande verksamhet i våra butiker.

Använd gärna materialets frågeställningar, övningar och checklistor gemensamt med din butiks frivilliga!

1.

En introduktion till hållbar konsumtion och produktion

Vad är hållbar utveckling?

Hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generations möjligheter att tillgodose sina behov. Begreppet introducerades år 1987 i det som kallas Brundtland kommissionen av FN och innehåller ekonomiska, sociala, kulturella och ekologiska aspekter. Man kan säga att vi ska leva idag på ett sätt som gör att även våra barn och barnbarn ska kunna leva och må lika bra som oss.

Idag kopplas hållbar utveckling ihop med FNs Agenda 2030 och dess globala mål för hållbar utveckling. Agendan är hela världens handlingsplan för vad som ska göras till år 2030 och målen är vad alla länder ska göra fram tills dess. Målen antogs av FNs medlemsländer den 25 september 2015 och består av 17 stycken mål som ska avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikhet och orättvisor, främja fred och rättvisa samt hantera klimatkrisen.

Hur jobbar Svenska Rörda Korset med hållbar utveckling?

Svenska Rörda Korset antog 2010 policyn för hållbar utveckling. I den står det att bidra till hållbar utveckling är i linje med vårt uppdrag att hindra och lindra mänskligt lidande och att vi som nationell förening ska föregå med gott exempel genom vårt sätt att bedriva verksamhet.

I den strategiska inriktningen 2016-2019 som utger organisationens färdplan för dessa år står det även att hållbar utveckling är en naturlig del av Svenska Rörda Korsets uppdrag och att våra insatser ska vara hållbara ut ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv.

Vårt hållbarhetsarbete består exempelvis av att

- vi köper in produkter som är ekologiska, närodlade och/eller rättvisemärkta
- vi ser till att återvinna allt material vi förbrukar
- vi jobbar med att minska våra klimatutsläpp genom att ta tåget istället för flyg
- vi ser över vårt kapital så att det sparas och placeras etiskt
- vid anställning och samarbete vill vi inkludera alla människor oavsett identitet och bakgrund
- vi jobbar aktivt med att motverka korruption

FRÅGA!

På vilket sätt tycker du att Rörda Korsets humanitära arbete hänger ihop med hållbar utveckling?

Ge exempel!

- 12.1 Genomföra det tioåriga ramverket för hållbara konsumtions- och produktionsmönster. Alla länder vidtar åtgärder, med de utvecklade länderna i täten och med hänsyn tagen till utvecklingsländernas utveckling och förutsättningar.
- 12.2 Senast 2030 uppnå en hållbar förvaltning och ett effektivt nyttjande av naturresurser.
- 12.3 Till 2030, halvera det globala matsvinnet per person i butik- och konsumentledet, och minska matsvinnet längs hela livsmedelskedjan, även förlusterna efter skörd.
- 12.4 Senast 2020 uppnå miljövänlig hantering av kemikalier och alla typer av avfall under hela deras livscykel, i enlighet med överenskomna internationella ramverket, samt avsevärt minska utsläppen av dem i luft, vatten och mark i syfte att minimera deras negativa konsekvenser för människors hälsa och miljön.
- 12.5 Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.
- 12.6 Uppmuntra företag, särskilt stora och multinationella företag, att införa hållbara metoder och att integrera hållbarhetsinformation i sin rapporteringscykel.
- 12.7 Främja hållbara offentliga upphandlingsmetoder, i enlighet med nationell politik och nationella prioriteringar.
- 12.8 Senast 2030 säkerställa att människor överallt har den information och medvetenhet som behövs för en hållbar utveckling och livsstilar i harmoni med naturen.
- 12.a Stödja utvecklingsländerna att stärka sin vetenskapliga och tekniska kapacitet att utvecklas i riktning mot mer hållbarare konsumtions- och produktionsmönster.
- 12.b Utveckla och genomföra verktyg för att övervaka hur en hållbar utveckling påverkar en hållbar turism som skapar arbetstillfällen och främjar lokal kultur och lokala produkter.
- 12.c Rationalisera ineffektiva subventioner av fossila bränslen som uppmuntrar till slösaktig konsumtion genom att undanröja snedvridningar på marknaden, i enlighet med nationella förhållanden. Detta kan till exempel omfatta att omstrukturera beskattningen och avveckla eventuella skadliga subventioner för att avspegla deras effekter på miljön. En sådan politik måste ta full hänsyn till utvecklingsländernas särskilda behov och förhållanden och minimera eventuella negativa effekter på deras utveckling på ett sätt som skyddar de fattiga och de berörda samhällena.

Hur bidrar Svenska Röda Korset till hållbar konsumtion och produktion?

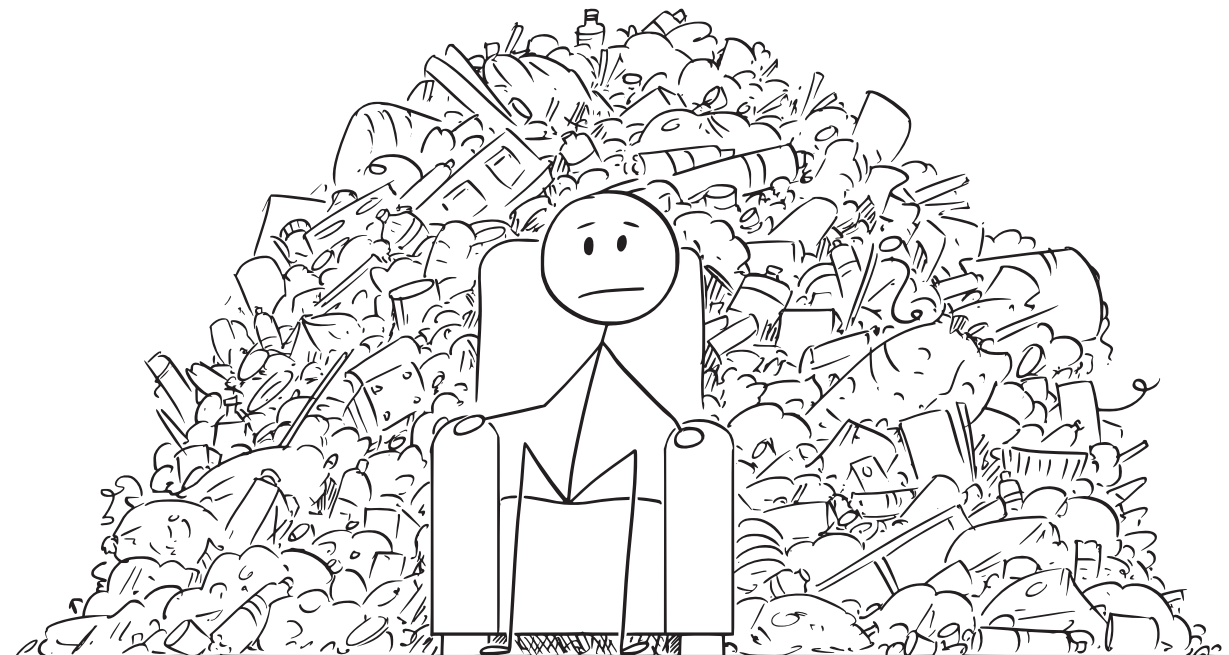
Dagens samhälle är allt annat än hållbart. Idag konsumerar vi allt mer produkter som har dålig kvalitet och snabbt måste ersättas med nya. Många varor har blivit mycket billigare vilket gör att vi ibland kanske handlar mer än vad vi behöver. Företagen har även blivit allt bättre på att marknadsföra sina produkter vilket lockar oss konsumenter att handla mer. Enligt Naturvårdsverkets statistik har nettoinflödet av textilier ökat med 30 procent mellan år 2000 och 2017, eller cirka tre kilo per person och år.

Allt som produceras kräver resurser i form av arbetskraft, vatten, grödor, trämassa och mycket där till. En stor del av den globala produktionen släpper även ut stora mängder koldioxid vilket bidrar till klimatförändringarna. I många fall används även starka kemikalier som förgiftar miljöerna runt omkring samt människor som vid produktion och konsumtion kommer i kontakt med materialet. Vad den största påverkan på miljö och människor är beror på var i livscykeln man tittar på produkten, alltså när det producerats i ett annat land eller när de används i Sverige.

Genom att skänka gåvor till Svenska Röda Korset får produkterna en ny chans till användning vilket är betydligt bättre för miljön än om kunden hade köpt nyproducerat. Gåvorna möjliggör även för Svenska Röda Korset att bedriva social verksamhet lokalt men även finansiering för att hjälpa globalt. Att handla hos oss är både ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart och vi har något för alla.

FRÅGA!

Vilka av delmålen för det globala målet tolv tycker du Svenska Röda Korset bidrar till att uppnå?
Ge ett exempel!

Konsumtionssamhället

KLIMAT

Konsumtion av varor och produkter bidrar till utsläpp av växthusgaser. I Sverige har konsumtionens utsläpp minskat med 30 procent enligt Naturvårdsverket. Anledningarna är flera, en del industrier i Sverige har blivit miljövänligare, en del produktion har lämnat Sverige och flyttat utomlands men konsumenter har även fått bättre tillgång till en global marknad med lägre priser. Resultatet är att svenskers utsläpp utomlands har ökat med nästan 50 procent på 20 år. Vi har alltså förflyttat vår klimatpåverkan från Sverige till andra länder.

EKOLOGISKT FOTAVTRYCK

Ett annat vanligt mått för att mäta hur mycket vi människor påverkar planeten är via det som

kallas ekologiskt fotavtryck. Utefter konsumtion och livsstil räknar man på hur mycket av jordens resurser som behövs för att tillgodose efterfrågan. I genomsnitt använder hela jordens befolkning tillsammans 1,6 jordklot enligt WWF. Det innebär att vi konsumerar mer råvaror än vad jorden hinner återställa åt oss. Vi kan likställa det med att vi hugger träd i en takt där nya träd inte hinner växa för att ersätta de gamla.

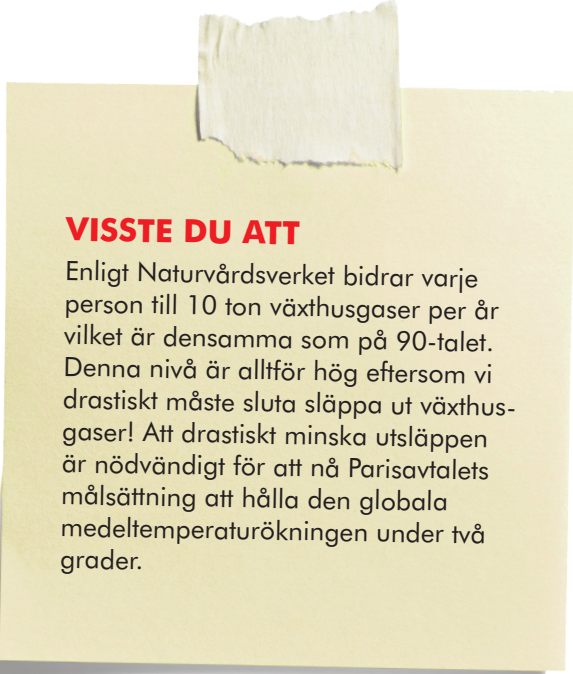

Det svenska genomsnittet ligger ännu högre, om alla skulle leva som vi i Sverige så skulle 4,2 jordklot behövas!

Vad är Parisavtalet?

Parisavtalet är ett avtal som nästan alla världens länder undertecknade 2015 i Paris. Avtalet ska hålla den globala medeltemperaturhöjningen under 2°C med sikte på 1,5°C. Alla länder ska ha en egen klimatplan för att minska sina utsläpp som ses över var femte år. De rika länderna ska hjälpa de fattiga länderna så att de också kan förbättra sin levnadsstandard utan att släppa ut växthusgaser. Läs mer på regeringens hemsida.

VISSTE DU ATT

Enligt Naturvårdsverket bidrar varje person till 10 ton växthusgaser per år vilket är densamma som på 90-talet. Denna nivå är alltför hög eftersom vi drastiskt måste sluta släppa ut växthusgaser! Att drastiskt minska utsläppen är nödvändigt för att nå Parisavtalets målsättning att hålla den globala medeltemperaturökningen under två grader.

KEMIKALIER

Många produkter kräver mängder av kemikalier vid framställning, vissa mer skadliga för människa och natur än andra. Textiler är ett sådant material. Kemikalier används vid bomullsodlingar, vid spinning eller vävning med även vid färgning. Träning eller fritidskläder kan även innehålla kemikalier för att kläderna inte ska bli mögliga eller lukta illa.

På bomullsfälten hamnar kemikalierna i mark och vattendrag och påverkar djur och andra levande organismer. Detta sker ofta i länder där det inte finns några bra reningsverk. Även arbetarna kommer i kontakt med kemikalierna, vilket kan orsaka sjukdomar. Ibland är det kemikalier som är förbjudna i Sverige. Kemikalierna påverkar även konsumenter enligt Sveriges Konsumenter. Exempelvis ftalater, som är ett skadligt ämne som används för att göra plasttryck på kläder mjuka. Kemikalierna i det textila materialet kan vara både hormonstörande och cancerframkallande. Små barn är extra känsliga.

MINERALER

Många elektronikprodukter innehåller mineraler såsom tenn, tantal och wolframit. Bara i en mobil kan det finnas upp till 30 olika mineraler och det är inte lätt att veta var de kommer ifrån och hur de har producerats. Ett av de länder där mineraler för mobiler och datorer utvinns är Dominikanska Republiken av Kongo. Där pågår krig sedan länge på grund av mineralerna där mer än fem miljoner sägs ha dött och därför kallas mineralerna konfliktmineraler. Att känna till var mineralerna kommer ifrån är viktigt för att inte bidra till krig, stärka mänskliga rättigheter, få slut på barnarbete och bidra till en hållbarare miljö.

TIPS

Lyssna på vetenskapsradions program om konfliktmineraler i Kongo publicerat tisdagen den 15 november 2016 – sök på Sveriges Radio hemsida.

ARBETARNAS VILLKOR

De flesta stora företag äger inte sina fabriker själva utan de ber en leverantör att tillverka kläderna åt dom, som i sin tur ber en underleverantör. De flesta kläder som konsumeras i Sverige produceras i det som kallas låglöneländer enligt Medveten Konsumtion. De som arbetar i fabriken jobbar ibland under väldigt dåliga villkor och får ofta en väldigt låg lön. I ett land som Bangladesh exempelvis får inte arbetarna mer än det som kallas minimilön, ibland ännu mindre! Denna ligger på 270 SEK i månaden och är alldeles för lite för att man ska kunna leva på den. Om du köper en t-shirt i en butik för 100 SEK så går inte mer än 3 SEK till den som sytt den. Mestadels av pengarna tar företaget som säljer plagget i butiken!

Vad är problemet?

PROBLEM Kläder

13,5 kg¹
per person och år

6 av 10³

svenskar köper en ny mobil trots att den gamla fungerar

PROBLEM Elektronik

3 kg¹

går till second hand

7,6 kg¹

av det vi köper slängs

Det går nästan åt
1 kg²
kemikalier

för att tillverka en
enda T-shirt

En nyttillverkad dator kräver³

1 500 liter
vatten

5 300 kWh
energi

240 kg
fossila bränslen

22 kg
kemikalier

PROBLEM Vatten

PROBLEM Klimat

70%

av textilers
klimatpåverkan står
tillverkningen för,
alltså inte tvättning
eller transport

1 kg bomull kräver
10 000
liter vatten³

**500
miljoner
ton**

e-avfall per år³

Produktgrupper

KLÄDER

Förutom bomull så tillverkas även kläder av syntetfiber som polyester, nylon och akryl. Dessa material framställs av olja. Oljeutvinning är väldigt skadligt för miljön, i processen så släpps stora mängder växthusgaser ut och stora mängder kemikalier används. Andra vanliga fiber är viskos och tencel som tillverkas av cellulosa från pappersmassa eller från bambu. Enligt Medveten Konsumtion är tencel ett miljövänligare material är viskos eftersom vid tillverkning av viskos så orsakas stora försurande svavelutsläpp. Det bästa ut miljöaspekt är naturligtvis att minska sin konsumtion och handla det som redan är producerat.

FRÅGA!

Välj ett nyinkommet plagg, vilket material är plagget gjort av?

LEKSAKER

Hela 80 procent av världens leksaker tillverkas i Kina enligt Medveten Konsumtion. Oftast är det migrantarbetare som kommer från landsbygden eller andra länder och arbetar väldigt långa dagar under sämre förhållanden. Det är många som saknar ett anställningskontrakt och har svårt att engagera sig fackligt. Leksaker innehåller även kemikalier varav det som kallas PVC plaster kan innehålla hormonstörande ämnen. Många leksaker är även gjorda av plast vilket kommer från olja. Utvinningen av olja påverkar som sagt klimatet. Även träleksaker som är gjort i trä, som kan tyckas vara bättre för barn, kan fortfarande vara målade med giftiga färger. Generellt sätt är leksaker som är gjorda de senaste tio åren och inom EU tillverkade på ett miljövänligare sätt och mindre skadligt för hälsan.

UPPMANING

– sälj endast de leksaker som verkar vara giftfria, alltså producerade som hantverk i Sverige eller endast 10 år gamla!

FRÅGA!

Välj några leksaker i er butik och se om ni hittar några märkningar eller symboler? Vad säger dessa? Kan ni gissa var leksaken kommer ifrån och vilket år det är producerad?

ELEKTRONIK

Vid tillverkningen av elektronik går det åt mycket resurser och arbetssituationen i dessa fabriker är inte alltid säker. Enligt Medveten Konsumtion så används kvävetrifluorid vid tillverkning av LCD-TV som är ett ämne till för att rengöra panelerna eftersom det stöter bort smuts. Detta ämne är 17 000 starkare än koldioxid och bidrar till växthuseffekten.

En liten del av det elektroniska avfallet återvinns. EU menar att 60–75 procent av det europeiska avfallet försvinner. En del av detta exporteras olagligt till det som kallas utvecklingsländer i Asien och Afrika. I vissa fall fungerar produkterna och används men förr eller senare så hamnar de i naturen. Sopbergen i vissa av dessa områden är gigantiska och ger ifrån sig mycket farliga ämnen. En del människor bor även på dessa sopberg och har utvinning av mineraler eller andra produkter för återvinning som sysselsättning.

FRÅGA!

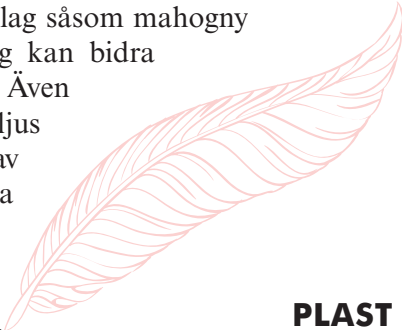
Vilka elektronikprodukter får ni in? Vilka behöver oftast kastas och vilka går oftast att sälja? Vad kan ni göra för att få in elprodukter som går att sälja?

MÖBLER

Väldigt liten del av de möbler som konsumeras produceras i Sverige. Stor del av produkterna produceras i låglöneländer där lagar om arbetsmiljö exempelvis kan

ha överträtts. Många trämöbler gjorda i trä kan vara av tropiska trädslag såsom mahogny och teak, vars tillverkning kan bidra till skövling av regnskog. Även stearinljus och värmeljus kan bidra till skövlingen av regnskog eftersom många innehåller palmolja.

DUN OCH FJÄDRAR

Dun som finns i exempelvis täcken och fjädrar som vi använder vid påsk kommer från andfåglar såsom ankor och gäss. De flesta av påskfjädrarna som säljs i Sverige kommer från kalkoner vanligtvis överblivet från köttindustrin i USA enligt Djurens Rätt. I Sverige slaktades 2014, 450 000 kalkoner och hur mycket dun som tas tillvara på är okänt. Ett duntäcke innehåller oftast dun från 75 fåglar. Ibland plockas dun från fåglarna när dom lever eftersom det genererar mer dun per fågel. Detta är förbjudet inom Europa med förekommer enligt Djurens Rätt och TV-programmet Kalla Fakta.

VISSTE DU ATT

Av den globala plasten som tillverkas används hela 50 procent till engångsartiklar, enligt Naturskyddsföreningen – alltså sådant som vi bara använder en gång och slänger.

PLAST

Den kommersiella plasten fick fotfäste i konsumtionssamhället efter andra världskriget slut. På 50-talet tillverkades mindre än en miljon ton per år, varav vi globalt år 2011 tillverkade cirka 280 miljoner ton per år. Hälften av produktionen sker idag i Asien men en stor del står Europa och Nordamerika för och man räknar med att i rika länder så konsumeras 100 kg plast per person och år. Denna användning växer med fyra procent per år enligt en rapport från Naturskyddsföreningen. Plast tillverkas av fossila bränslen och gas och bidrar därmed till den globala uppvärmningen.

VISSTE DU ATT

Palmolja är något de flesta av oss kommer i kontakt med varje dag. Den finns i färdiga maträtter, godis, chips, smink, tvål, ljus, tandkräm och mycket mer. Palmoljan kommer från palmträdet som ofta planteras på det som tidigare var regnskog eftersom där växer träden snabbt. Dock är den försvinnande regnskogen ett hot mot djur som orangutangen och lokalbefolkningen som bor i området. Palmträdet kräver även mycket vatten vilket resulterar i vattenbrist för människorna i närheten. Regnskogen är även väldigt viktig för att kunna hantera klimaförändringarna eftersom den buffrar koldioxid så att det inte släpps ut i atmosfären.

VILL DU LÄRA DIG MER?

Ta del av följande organisationers/ myndigheters hemsidor eller sociala medier för att lära dig mer. Eller varför inte ta kontakt med din lokala förening? All fakta kommer från dom!

- Naturskyddsföreningen
- Djurens Rätt
- WWF
- Medveten Konsumtion
- Sveriges Konsumenter
- Naturvårdsverket
- Hallå Konsument

MÄRKNINGAR

Det kan vara svårt att hålla koll på vad alla märkningar i butiker och affärer betyder. Några av dessa är för varor och produkter som är tillverkade på ett schysst sätt! Se Medveten Konsumtions lista över livsmedel och textilier och deras ranking av hållbarhet!

Livsmedels- märkningar							
18-02-26	Demeter	EU-ekologiskt	Fairtrade	KRAV	Rainforest Alliance	Svenskt Sigill	UTZ
Miljöhänsyn							
Ekologisk odling			Uppmuntras och genererar extra premie för odlaren, ca 34% av försäljningen är eko				
Förbud mot kemiska bekämpningsmedel			Till viss del. Användningen ska minimeras.		Reglerad användning tillåten	Vissa preparat är förbjudna	Vissa preparat är förbjudna
Förbud mot konstgödsel			Reglerad användning tillåten		Reglerad användning tillåten	Tillåtet, men ställer krav på skyddszoner	Reglerad användning tillåten
Regler för vatten-användning och skydd	Näringsläckage till vattendrag ska minimeras	Ansvarsfull användning förordas					
Förbud mot GMO-grödor							
Krav på förpackningsmaterial							
Djuromsorg							
Tillgång till utvistelse (utöver svensk lag)						Lamm vistas ute en månad utöver lagkrav	
Liggplats på heltäckta ytor inomhus							
Förbud mot GMO i foder							
Förbud mot animaliska produkter i foder (ej mjölk)	 Avser idisslare	Fisk och ägg får användas		Tillåtet för grisar, fjäderfä. Ska vara KRAV-certifierat		Fisk och ägg får användas	
Förbud mot kraftfoder	Begränsad användning	Begränsad användning		Begränsad användning		Max 50% kraftfoder till lamm och nötkreatur	
Begränsat antal läkemedelsbehandlingar				Får ej behandlas rutinmässigt eller förebyggande		Enligt Jordbruksverkets bestämmelser	
Begränsat antal antibiotikabehandlingar				Längre karens vid upprepade behandlingar		Restriktiv användning	
Hälsa							
Förbud mot joniserande strålning							
Förbud mot livsmedelstillsatser		Vissa tillåtna, endast om de är godkända för användning i eko-produktion		Vissa tillåtna		Tillsatser ska vara godkända inom EU för användning	
Arbetsvillkor							
Följer ILO:s kärnkonventioner om arbetsrätt							
Regler för säker arbetsmiljö							
Garanterar minimilön							

 Grön markering innebär att märkningen uppfyller kriteriet. Om grön markering saknas innebär det att märkningen inte innefattar kriteriet. En kommentar innebär att märkningen uppfyller kriteriet till viss del. Med reservation för eventuella fel.

**MEDVETEN
KONSUMTION**

Om du ser EU-lövet på en förpackning kan du vara säker på att det du äter eller dricker verkligen är ekologiskt. Lövsymbolen måste finnas på alla förpackade ekologiska matvaror som producerats i EU.

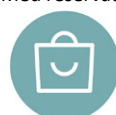
Studie
främjandet

Textilmärkningar	 Bra Miljöval	 EU Ecolabel	 GLOBAL ORGANIC TEXTILE STANDARD	 TRYGG TEXTIL	 TRYGG TEXTIL	
18-02-26	Bra Miljöval Fiber och beredning	EU Ecolabel Ekologisk/ organic	GOTS	* Oeko-Tex® 100	* Oeko-Tex® STeP	Svanen
Miljöhänsyn						
Ekologisk odling		Viss reglering finns			Viss reglering finns	
Förbud mot kemiska bekämpningsmedel	Ambition att minska förbrukning	Strängt begränsat			Viss reglering finns	Varierande beroende på material
Förbud mot konstgödsel	Ambition att minska förbrukning					
Regler för vatten-användning och skydd						
Förbud mot GMO-grödor						
Förbud mot blekning	Tillåtet med helt klorfria metoder	Viss reglering finns	Viss reglering finns		Natriumhypoklorit som blekmedel bör undvikas	Tillåtet med helt klorfria metoder
Krav på förpackningsmaterial				Delvis	Delvis	Klorblekt plast ej tillåtet
Hälsa						
Förbud mot användning av hälso- och miljöfarliga ämnen i tillverkningen	Vissa ämnen är förbjudna	Vissa ämnen är förbjudna	Vissa ämnen är förbjudna	Vissa ämnen är förbjudna		Vissa ämnen är förbjudna
Kontroll av kemikalie- användningen i tillverkningen				Till viss del	Till viss del	
Förbud mot kemikalie-rester i den färdiga produkten		Viss reglering finns				
Kvalitet						
Krav på tvättäkthet, slitage, krympning, ljus- och färgbeständighet						
Arbetsvillkor						
Följer ILO:s kärnkonventioner		Ska iakttas				
Regler för säker arbetsmiljö		Vissa regler kring exponering för arbetarna				
Garanterar minimilön						

* Oeko-Tex® har två certifieringar; 100 och STeP.

Grön markering innebär att märkningen uppfyller kriteriet. Om grön markering saknas innebär det att märkningen inte innefattar kriteriet.
En kommentar innebär att märkningen uppfyller kriteriet till viss del. Med reservation för eventuella fel.

MEDVETEN
KONSUMTION

Studie
främjandet

2.

Produktgrupper som berör oss

Enligt **sopor.nu** så betyder återvinning användning av material, näringsämnen eller energi från avfall. Alltså att ta vara på och använda material som redan producerats. *Exempel; ett par jeans bryts ned så att man kan använda det textila materialet som isoleringsmaterial.*

Återanvändning innebär att använda kasserad produkt utan förädling, med andra ord att använda något som producerats utan att göra om det. *Exempel; ett par jeans blir görs om till en väska.*

TIPS

Ta del av informationsmaterial på flera språk för hur man återvinner! Gå in på www.ftiab.se – Hushåll – Hämta Material – Sortera rätt, information på flera språk

Återvinning

HUR GÅR SVERIGES ÅTERVINNINGSARBETE TILL?

Förpackningar

Den svenska insamlings- och återvinnings-systemet för återvinning av förpackningar och tidningar omfattas av det som kallas producentansvar. Det innebär att oavsett material så ska producenten – den som tagit fram förpackningen – sätta upp system för återvinning och rapportera statistik till Naturvårdsverket. I praktiken så samlas material in i Sverige på återvinningsstationer förutom det som ingår i pant-systemet eller som samlas in i fastighets-nära insamling i exempelvis ett miljörum vid en bostadsrättsförening. Anledningen att det blir du som lämnar in materialet för att det sedan

FÖRSVINNER SKRÄPET?

Det tar lång tid för skräp att försvinna om det hamnar i naturen. En äppelskrutt kan försvinna på en månad, medan resterna av ett plastskräp kan finnas kvar i tusentals år. Plastskräp sönderdelas först till så kallad mikroplast. Hur lång tid det tar innan mikroplasten försvinner är omtvistat – om den ens gör det. Oftast behöver plasten en speciell typ av miljö för att brytas ned helt. Ungefärliga nedbrytningstider ser du här.

Plastpåsar
50-100tals år

Tuggummi
20-25 år

Glas
1 miljon år

Fimpar
1-100 år

Aluminiumburkar
200-500 år

Tidningar
6 veckor

PET-flaskor
450-1000 år

Ballonger
5-100tals år

Organiskt material
1 månad

VISSTE DU ATT

Olika material tar olika lång tid att brytas ned i naturen. Därför är det extra viktigt att vi ser till att de återanvänds och återvinns!

ska återvinnas centralt och inte producenten som samlar ihop allt – är att alla producenter har gått ihop inom sin materialkategori och lägger då en liten avgift på förpackningen du köper. Hur mycket mer du betalar för exempelvis mjölk eller ost på grund av förpackning beror på dess material och vad man gemensamt kommit fram till. Hushåll och företag är enligt lag skyldiga att lämna in förpackningar och tidningar till materialåtervinning.

Idag återvinns inte all förpackningar i Sverige utan en del går till förbränning och energiåtervinning. Totalt återvinns 69 procent varav vi är bäst på att återvinna glas och pantburkar, 93 procent respektive 87 procent, men sämst på träförpackningar, 37 procent, och plast.

Grovavfall

Förutom trä, papper, plast, tidningar så lämnar samhället även det som kallas grovavfall, elavfall och farligt avfall. Grovavfall kan exempelvis vara metall från industrier som skickas direkt till specifika anläggningar som kommunen anordnar.

VISSTE DU ATT

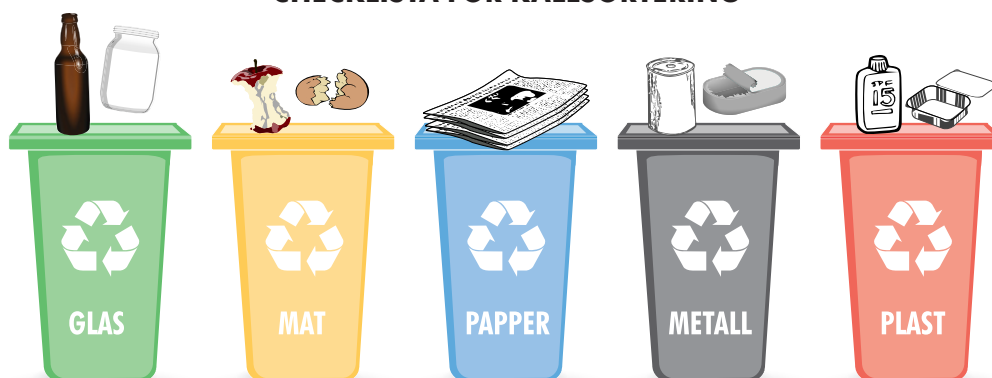
Enligt Naturvårdsverket återvinns endast **47%** av alla plastförpackningar i Sverige.

VAD SLÄNGS VAR?

De produkter som inte går att sälja i butik ska källsorteras. Ibland kan det vara förvirrande vilken produkt som ska slängas var. Det kan även vara bra att plocka isär produkter men inte om risk för skada finns. Hjälp Sverige att bli bättre på återvinning och lägg tid på att rätt sak hamnar på rätt plats.

Ta hjälp av din kommuns sorteringsguide!

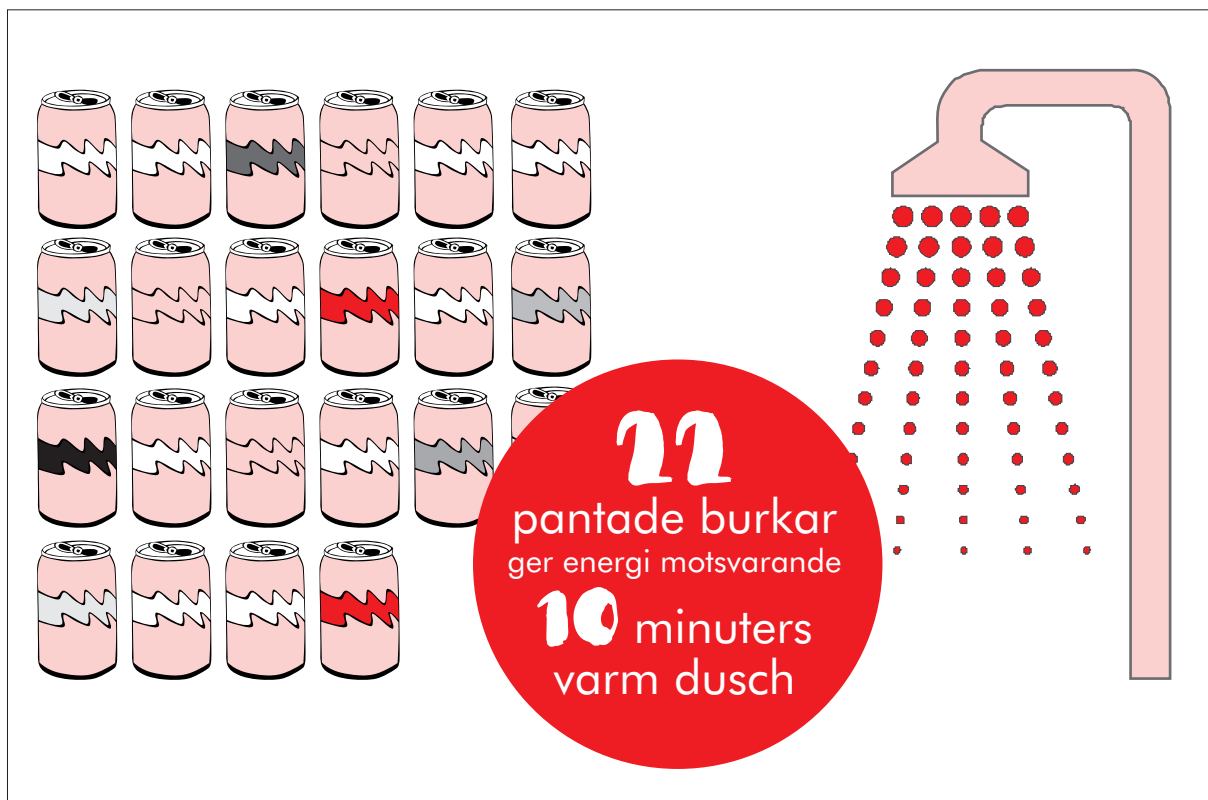
CHECKLISTA FÖR KÄLLSORTERING

- Finns sortering för de vanligaste förpackningarna, såsom plast, papper, tidningar och retur, glas samt metall?
- Finns sortering för farligt avfall, såsom kemikalier, läkemedel och målarfärg?
- Finns sortering för e-avfall, såsom elektroniska produkter, lysrör och glödlampor?
- Finns sortering för grovsopor, såsom skidor, möbler, trälådor, keramik och porslin?

Avfallet ska till närmsta återvinningscentral, ÅVC, som är bemannad eller återvinningsstation, ÅVS, som inte är bemannad men där du kan lämna in tidningar och papper exempelvis. Svenska Röda Korset lovar utefter policyn för hållbar utveckling att vi tar ett miljöansvar för alla gåvor som skänks till oss. Vi kan alltså inte låta resurser förbrännas utan de ska efter bästa möjliga sätt återvinnas.

MILJÖNYTTA AV ÅTERVINNING

VISSTE DU ATT

Många ÅVC:er tar inte ut några kostnader för ideell sektor, utan förstår att second hand-butikerna är en aktör som istället hjälper dem att minska sopberget. Förhandla gärna med er kommun genom att gå ihop med övrig ideell sektor på orten eller ta hjälp av SRK. Bra att veta är desto mer sorterat materialet är som tas till ÅVC desto lägre kostnader.

För varje
kilo plast
som
återvinns

Enligt miljonytta.se och pantamera.se

TIPS

Hitta en partner att återvinna metallerna till, är den sorterad så kan man få betalt!

Ta kontakt med Suez.se som erbjuder återvinning av hela böcker!

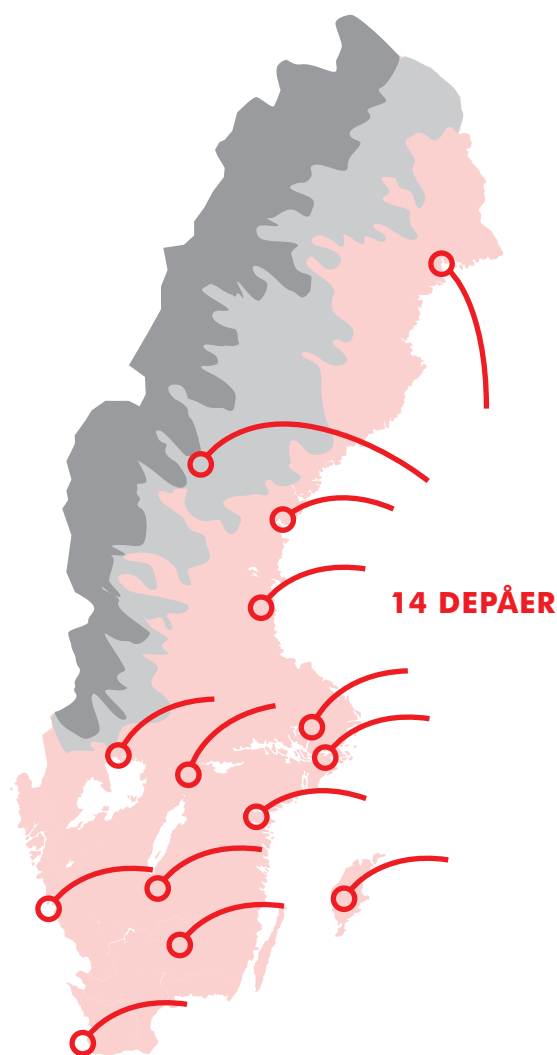
Hitta ditt närmsta Apotek och be om en genomskinlig påse för att enkelt kunna lämna in överblivna läkemedel, såsom tabletter, kapslar, salvor och flytande läkemedel.

TEXTILÅTERVINNING

Svenska Röda Korsets textilåtervinningsarbete började med klädpolicy som antogs 2012 där det står att vi tar ansvar för de gåvor vi inte säljer i butik. I den reviderade policyen för hållbar utveckling 2019 ingår miljöansvaret för gåvor. Sedan 2013 säljer vi kläder, textiler, väskor och skor till våra återvinningspartners. På så sätt tar vi ansvar för miljön och vi får betalt för något vi annars skulle göra oss av med. Praktiskt så transporteras det överblivna materialet från butik till närmsta depå. År 2018 var 171 butiker av 322 anslutna till 14 depåer. Målsättningen är att alla butiker ska återvinna sina textiler!

VISSTE DU ATT

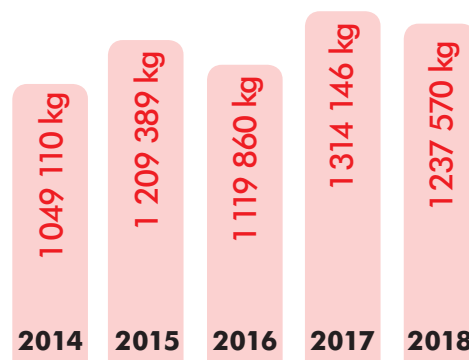
Desto mer källsorterat materialet är som tas till ÅVC desto lägre kostnader. Kolla med din ÅVC hur de vill att materialet ska sorteras.

TIPS

Besök [Soex](http://Soex.se) och [Texaids](http://Texaids.se) hemsidor och lär dig mer om vad som händer med kläderna som skickas till deponi!

Hur mycket textilmaterial skickar Svenska Röda Korset?

MILJÖVINST AV TEXTIL-ÅTERVINNING

FRÅGA!

För matematikern: hur mycket vatten, växthusgaser och kemikalier har 1 300 000 kg textilier sparat?

Vad kan skickas till depå?

- Alla kläder, textilier och skor som är rena
- Plagg med trasiga dragkedjor och som saknar knappar
- Enskilda skor som ej är i par
- Dunjackor

Vad kan inte skickas till depå?

- Fuktiga, mögliga, geggiga kläder eller de med målarfärg
- Ej sängkläder som bolster och kuddar av dun eller fjäder
- Gamla tunga skidpjäxor och skridskor

TIPS

- Ta hjälp av rutiner för depå på *Rednet – Verksamheter – Second Hand – Depå*
- Se intervjufilmerna om depå och lastning samt annat material på Rednet.
- Har du ingen inloggning till Rednet går det lätt att ordna genom att besöka: rednet.recross.se

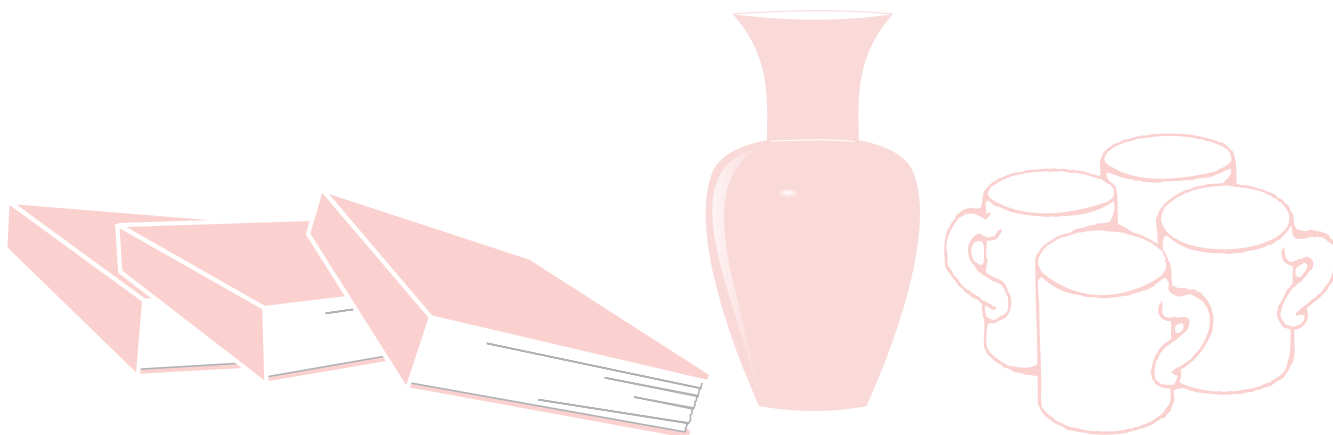
CHECKLISTA FÖR TEXTILÅTERVINNING

Ordentlig förslutning med buntband

Plats för två knytnävar ovanför buntband

- Kom överens med närmsta depå när och hur ni ska leverera
- Försök fylla lastbilen vid leverans till depå så gott ni kan
- Packa i de blå säckarna gjort på återvunnet material
- Förslut ordentligt med buntband
- Två knytnävar ovanför buntband
- Max 12 kg per säck

BÖCKER

Många butiker får in en hel del böcker som kanske inte alltid är så lätta att få sålt. Om boken saknar sidor, känns gammal och oaktuell eller luktar illa så ska den källsorteras. Böcker med hård pärm, inbjudna, sorteras som brännbart avfall (hushållsavfall) men pocketböcker, ej inbundna, kan sorteras som tidning och returpapper. Inbundna böcker kan man även ta bort pärmen på och lägga bland returpapper men detta kan vara ett tungt och slitsamt jobb. Det börjar dyka upp aktörer som återvinner böcker – hör med dina butikskollegor runt om i landet för tips på återvinning av hela böcker.

VAD HÄNDER MED ELAVFALLET?

På stora vitvaror som kyl och frys plockas vissa delar bort innan de tuggas sönder i maskin där glas, koppar, stål, plast och metall utvinns för att kunna återanvändas. I vissa glödlampor och lysrör finns ett pulver som innehåller kvicksilver. De drivs ut i slutna behållare så att glaset kan gå till glasåtervinningen. För batterier utvinns man mineralerna litium, bly, nickel och kobolt. För övriga elprodukter ser processen olika ut, TV-apparater plockas isär manuellt.

Läs mer på sopor.nu

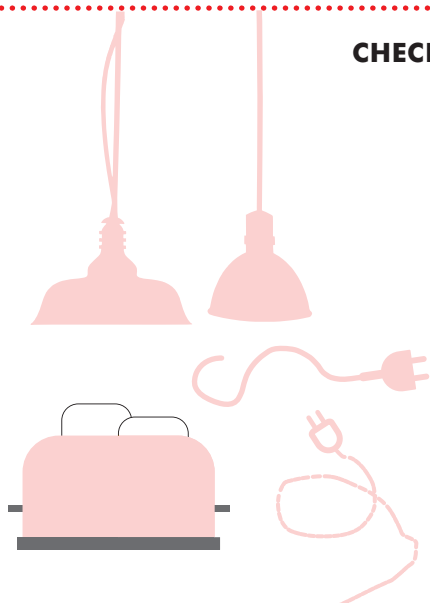
TIPS

Finns det något bibliotek i närheten? Ta kontakt med biblioteket och se om de vill samarbeta för att skapa en attraktiv bokavdelning i butiken!

TIPS

- Sy egna tygkassar som kunden kan köpa
- Återanvänd de kassar ni får in när ni får gåvor

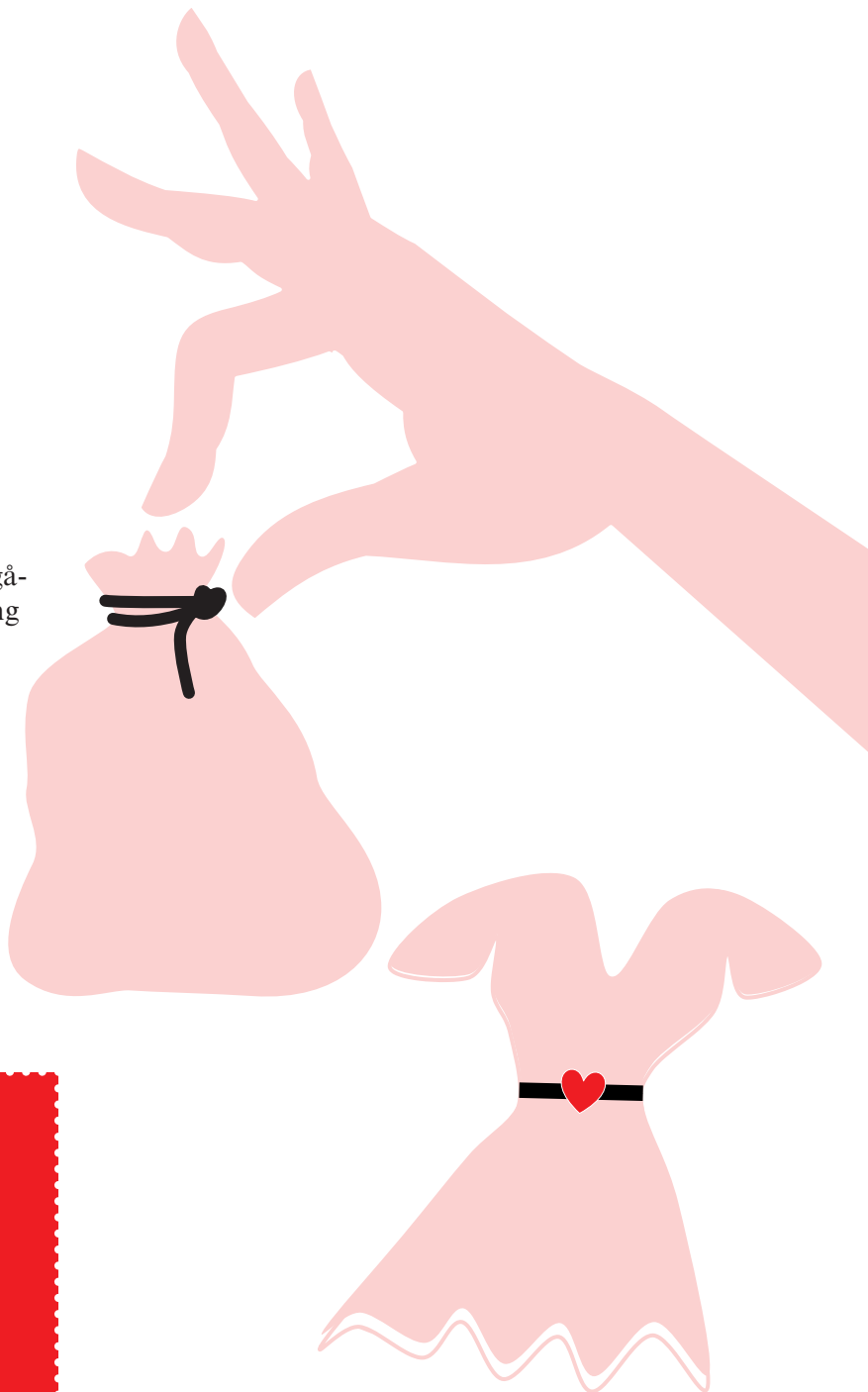
CHECKLISTA FÖR ELEKTRONIK

- Elprodukter ska testas av någon som har kännedom
- Apparater ska testas med jordfelsbrytare
- Godkänd el-artikel är märkt med Fi eller två centrerade kvadrater
- Sladden ska vara mjuk och hel, det vill säga utan sprickor
- Lamphållaren samt kontakten ska sitta fast utan att skramla
- Ta del av etiketterna för elvaror på Rednet – Verksamhet – Second Hand – Handbok för second hand. Använd dessa etiketter på elprodukterna ni testat och vet fungerar. Vi kan aldrig garantera att elprodukter fungerar när kunden tar hem dom.

GÅVOINLÄMNING

Det är många kretsar som upplever ökat gåvoinflöde och att det kan vara en utmaning att hantera stora volymer. Men vi ser även att konkurrensen om gåvorna ökar då fler använder köp-och-sälj tjänster samt att fler skänker till företag som har sina egna insamlingar. Vi tackar inte nej till gåvor utan vi behöver bli bättre på varför man ska skänka till oss och jobba aktivt för att få in gåvor av bra kvalitet. Pengarna går till våra sociala verksamheter och vi tar ett ansvar över det som skänkts.

TIPS

Använd kommunikationsmaterial riktat till kund. Ta en titt i Föreningsbutikerna. Synliggör dessa på era hemsidor, sociala medier samt i butikerna. Exempelvis kan det stå:

- Skänkt det som är rent och torrt
- Packa så att varorna håller. Tidningspapper runt porslin hjälper så ingen skadar sig.
- Fäst ihop skorna med skosnören eller gummiband
- Skänk endast elektronik som funkar samt leksaker som inte är för gamla, annars ska de till återvinningscentralen
- Böcker ska vara kompletta och inga uppslagsverk tack, lägg de i brännbart
- Spel och pussel ska vara komplett

VISSTE DU ATT

Kunden ska informeras om plastkassars miljöpåverkan, fördelar med minskad förbrukning och åtgärder som kan vidtas för att minska förbrukningen av plastbärkassar.

3.

Engagemang för hållbarhet, re-make och återbruk

VAR MED OCH RÄDDA LIV

Nu har du fått lära dig på vilket sätt Röda Korset Second Hand butiker är och kan vara miljöhjältar och låt oss nu fokusera på det vi är här för att uträtta! Vi vill naturligtvis ha bra försäljning i våra butiker för att få in mer medel till vårt humanitära arbete, men insamling går även hand i hand med engagemang så ta gärna del av nedanstående tips. Genom bättre prissättning, skyltning samt event och aktiviteter i butikerna så gör vi butiken mer attraktiv för våra kunder. Kanske är nästa kund en potentiell ny frivillig, medlem eller gåvo-givare? Svenska Röda Korsets Second Hand är många gånger ansiktet utåt och det är viktigt att alla känner sig välkomna.

VISSTE DU ATT

Minst **37%** av Sveriges kommuner har en strategi för hållbar utveckling och jobbar där med aktivt med hållbarhet, enligt Sveriges kommuner och landsting?

VISSTE DU ATT

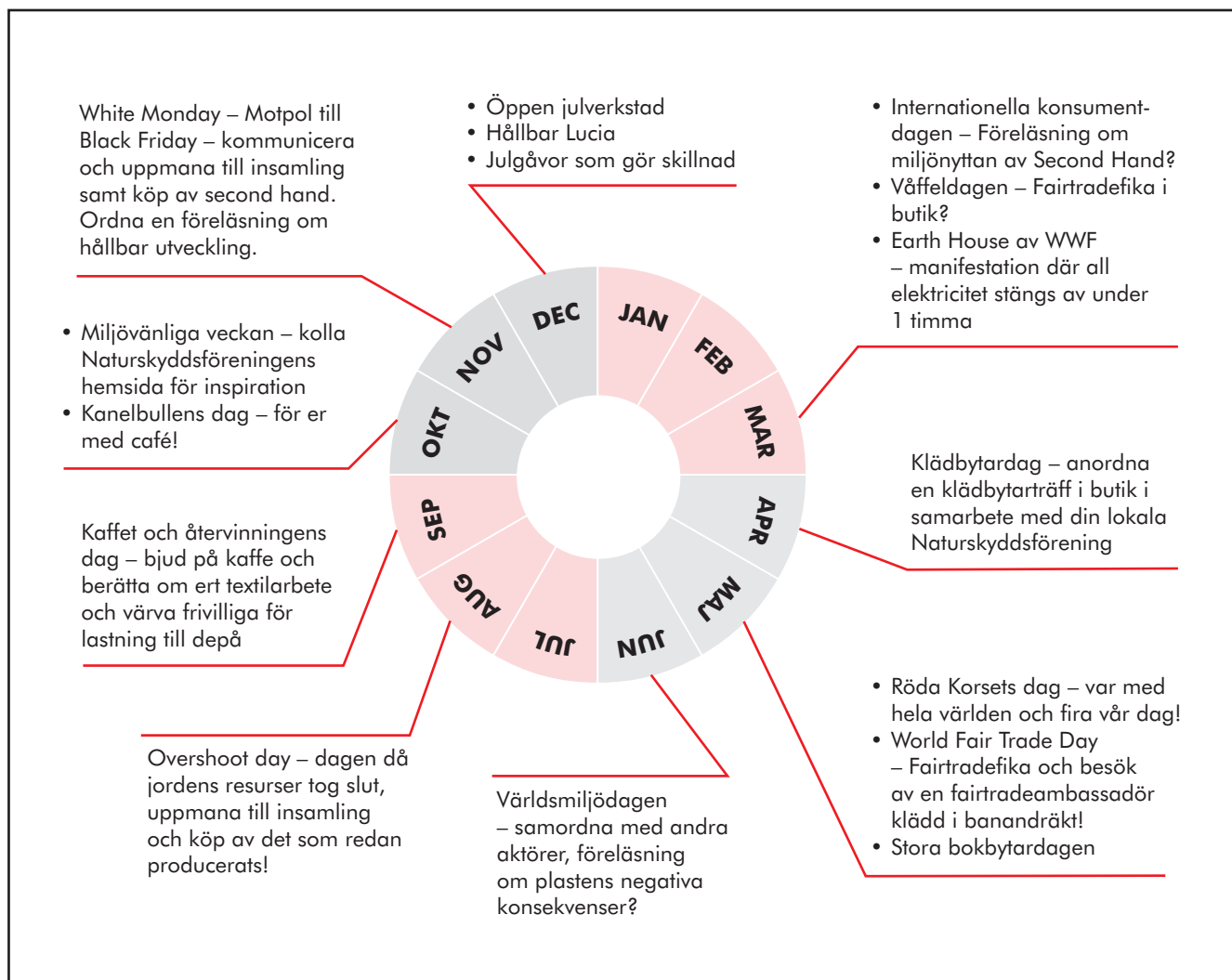
68% av alla barn och unga oroar sig för klimatförändringar enligt en rapport från Statens energimyndighet och Trygg Hansa?

HÅLLBARHET ENGAGERAR

Allt fler människor engagerar sig för att minska sin klimat- och miljöpåverkan och bidrar till att ställa om till en hållbar samhällsutveckling. Speciellt unga är väldigt engagerade där var fjärde person är vegetarian eller vegan. Fler i Sverige väljer även att sluta flyga och enligt ungdomar.se så tycker 76 procent av de unga att hållbarhetsfrågor är viktigt. Vi ser även att allt fler företag väljer att jobba för hållbarhet och det finns lagkrav om hållbarhetsrapportering. Inom bank-världen så växer alternativen för att investera i det som bidrar till en bättre miljö, ökar jämlikheten och inte resulterar i klimatpåverkan. Här kan Svenska Röda Korset dels vara med och bidra till denna utveckling genom att informera och fånga engagemanget genom att göra våra butiker till en plats för en hållbar samhällsutveckling.

TIPS

- Skapa en sygrupp eller utveckla den ni har med öppna aktiviteter där besökare kan "komma-och-laga" vid öppen syverkstad!
- Skapa en "remake-dag". Bjud in från universitet, studieförbund eller andra föreningar att göra återbruk tillsammans. Varför inte göra en smyckekollektion!?
- Anordna en Hållbar Modeshow. Utse en projektledare och samarbeta med företag. Varför inte efterfråga modeller på sociala medier?
- Anordna en klädbytdag. En ny kundgrupp kanske hittar in och ni får hela och rena kläder direkt till butiken. Naturskyddsföreningen anordnar årligen så ta kontakt med din lokalförening.

ÅRSHJUL

Det kan vara smart att anordna event, Öppet Hus eller andra aktiviteter i samband med några av de mest uppmärksammade ”hållbarhetsdagarna” på året.

FRÅGA!

Vad kan ni göra i butiken för att engagera fler människor i lokalsamhället för hållbar konsumtion och produktion?

FAIRTRADE

Svenska Röda Korset är medlem i Fairtrade Sverige och enligt ett riksstämmobeslut från 2008 ska kaffet och teet vi serverar vara Fairtrade-certifierat. Genom att konsumera etiskt bidrar vi till goda arbetsförhållanden, demokratisk arbetsplats, nolltolerans till barnarbete och jämställdhet för arbetarna som tillverkar kaffe och te. Skylta med Fairtrade i butiken och vid caféer. Material finns att beställa på fairtrade.se

ÅTERBRUK OCH REMAKE

Oavsett om det finns en symaskiner eller inte i din butik så kan du ändå vara med och ge material som lämnas in nytt liv. Detta kallas återbruk eller remake som det trendigt sägs på engelska. En gammal gardin kan bli en häftig kjol eller urklippta tyger från kläder kan bli ett lapptäcke. Återbruk kan även göras utan symaskin!

FÖRDJUPA DIG I FÖRÄDLING OCH ÅTERBRUK

Besök Rednet – Verksamheter – Second Hand – Återbruk / Remake / Redesign – Utbildning: *konsten att öka värdet på textilier*

På sidan finner du nio stycken filmer kring textilier, miljöpåverkan, förädling och återbruk. De är framtagna för att ge ökad kunskap och inspirera till hur vi kan tänka kring sortering. Filmerna ger även en förståelse för hur vi på Röda Korsets Second Hand kan öka textiliernas värde och därmed öka intäkterna på våra textila gåvor.

Även Verksamheter – Second Hand – Återbruk / Remake / Redesign – Sömnad, återbruk och förädling På sidan finner du bilder, inspiration och guide för återbruk.

På sidan finner du bilder, inspiration och guide för återbruk.

CHECKLISTA FÖR ÅTERBRUK

- Allt återbruk, remake och det som Svenska Röda Korset tillverkar ska ha vår egen etikett
- Se till att produkterna är fint framställt och skyltat i butiken. Det ska framgå att vi själva gjort produkterna
- Utse en frivilligledare som vill engagera sig för återbruk
- Kommunicera via sociala medier. Visa de aktiviteter och arbeten ni gör för ett hållbart samhälle
- Hitta partners. Varför inte samverka kring återbruk med exempelvis det lokala studieförbundet eller hantverkarföreningen?

Aktivitetssidéer för återbruk

Re-designa på ett roligt sätt !

- Julgransprydnader av återbruk
- Upcyclo julpynt i form av kransar, dukar, etc.
- Gör färdiginslagna julklappar med återvunnet innehåll (ett foto av innehållet till köparen)
- Annorlunda tomtkläder
- Returslöjda
- Designa, förädla och upcyclo T-shirt till en massa olika saker
- Smycketillverkning av: dragkedjor, knappar, pusselbitar, skruvar och muttrar och allt möjligt smått

VISSTE DU ATT

Den medialt framgångsrika kampanjen "den stora stickningen" år 2016, där två kronor per såld dryck med en stickad mössa på av Innocent, resulterade i 100 000 SEK till Röda Korsets verksamheter baserat på 50 000 stickade "mössterverk"?

Läs mer på denstorastickningen.se

LÅT DIG INSPIRERAS

Använd appar som Pinterest eller Instagram eller varför inte söka på Google efter:

- redesigna kläder
- redesigna T-shirt
- redesign clothes upcycling
- redesign DIY
- redesign clothes remake
- redesign furniture
- följ "anslagstavlor" under Redesign

TIPS PÅ ÖVRIG VERKSAMHET FÖR HÅLLBAR KONSUMTION OCH PRODUKTION

Sök på internet och ta kontakt:

- Röda Korset i Forshaga: projekt Sweet ReDesign med Lisa Nilsson
- Röda Korset i Umeå: Ungdomsprojekt 15–25 år "Gör om, Designa, Var kreativ" Återbruket i Hamnmagasinet
- Röda Korset i Åmål: (fb) Re-Design Kupan Åmål
- Textil Fashion Center, Textilstudion
- Circular textile Hackatorn
- Eskilstuna kommun: Retuna
- Swedish fashion Council, Nonotex, Möbelbruket
- Jenny Skavlan Re-design

HUR JOBBAR VI VIDARE?

Regelbundna uppdateringar för Second Hand verksamheten hittar du på Svenska Röda Korsets intranät: *Rednet – Verksamhet – Second Hand samt Verksamheter – Hållbar Utveckling*

Hemsidor att hålla koll på

- ▶ robertoblad.com
- ▶ circulareconomy.se
- ▶ circulartextil.se
- ▶ retextile.se
- ▶ epi.vgregion.se
- ▶ stilmedveten.se
- ▶ klimatsmart.se

TIPS FÖR RÖDAKORS NYHETER

- Ta del av Kretsnytt som är ett digitalt nyhetsbrev som går till kretsen och som finns på Rednet
- Ta del av Rödakors Magasin som kommer hem i brevlådan till dig som är medlem
- Ta del av depå-nytt genom att ha kontakt med din depåansvarig
- Följ Svenska Röda Korset på sociala medier

SLUTORD

Ibland kan hållbar konsumtion och produktion tyckas svårt men gör vi det tillsammans så blir det både roligt och till nytta för Svenska Röda Korset. Omställningen till en hållbar samhällsutveckling är väldigt viktig och du är med och gör skillnad! Tack för att du i dubbelbemärkelse är en medmänniska och i stort och smått gör världen lite bättre!

TA KONTAKT MED DIN HÅLLBARHETSAMBASSADÖR

Arbetat tar naturligtvis aldrig slut, visste du att varje region på Svenska Röda Korset har en hållbarhetsambassadör sedan 2017? På ett och ett halvt år har ambassadörerna informerat och utbildat 1600 rödakorsare i hållbarhet.

Ta kontakt med din regions ambassadör för hjälp med att skapa aktiviteter, utbildning, event och för att få in fler frivilliga som vill engagera sig för hållbar konsumtion och produktion.

ANTECKNINGAR

Kontaktlista på avfallsansvarig på kommunen, ÅVC, studieförbund, lokala föreningar, närmsta Naturskyddsförening, lärare/kursledare/kursansvarig på folkhögskola och universitets utbildningar i ämnet och så vidare.

